

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Právnícká osoba statutárním ředitelem akciové společnosti

Tento příspěvek si klade za cíl analyzovat možnost působení právníckých osob v orgánech kapitálových obchodních společností, a to zejména v jejich statutárních orgánech. Dále bude srovnána tato možnost mezi jednotlivými formami kapitálových obchodních společností, jakož i mezi jejich jednotlivými orgány.

DBK PARTNERS[®]
ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ

V první řadě je třeba připomenout, že dle ust. § 152 odst. OZ[1] platí, že „Fyzická osoba, která je členem orgánu právnické osoby a která je do funkce volena, jmenována či jinak povolána (dále jen „člen voleného orgánu“), musí být plně svéprávná. To platí i pro zástupce právnické osoby, která je sama členem voleného orgánu jiné právnické osoby.“ Dále dle ust. § 154 OZ platí, že „Je-li členem voleného orgánu právnické osoby jiná právnická osoba, zmocní fyzickou osobu, aby ji v orgánu zastupovala, jinak právnickou osobu zastupuje člen jejího statutárního orgánu.“ Obecná úprava OZ nestanoví žádná omezení pro to, jaká právní forma právnické osoby smí být členem orgánu právnické osoby, jakož ani nestanoví omezení pro právní formu právnické osoby, jež má ve svém orgánu jinou právnickou osobu. Právní úprava rovněž nezakazuje, aby statutárním orgánem či jeho členem byla právnická osoba, jejímž statutárním orgánem je jiná právnická osoba, jejíž statutární orgán je také právnická osoba.

Ze shora citovaných ustanovení OZ je dovozováno, že obecná úprava stanoví, že členem orgánu právnické osoby může být taktéž (jiná) právnická osoba. Je-li tento závěr aplikován na systematicky zařazenou první kapitálovou obchodní společnost – společnost s ručením omezeným, pak na tomto speciální úprava ZOK[2] nic nemění a jen toto v ust. § 198 odst. 2 věta 2. podporuje: „Zanikne-li právnická osoba, která je jednatelem, s likvidací, použije se odstavec 1 obdobně.“ Tento závěr též obtojí v případě dozorčího orgánu společnosti s ručením, tedy dozorčí rady, je-li zřízena, což potvrzuje ust. § 201 odst. 4 ZOK.

Předmětná problematika je však odlišně upravena v rámci jednotlivých systémů vnitřní struktury akciové společnosti dle ust. § 396 ZOK.

U dualistického systému vnitřní struktury zákon připouští možnost, že členem představenstva akciové společnosti může být rovněž právnická osoba (srov. ust. § 445 ZOK). Totéž platí pro člena dozorčí rady dle ust. § 455 ZOK.

Odlišné podmínky jsou však stanoveny u monistického systému akciové společnosti. Ohledně správní rady ZOK v ust. § 461 odst. 2 stanoví, že „Předsedou správní rady může být jen fyzická osoba.“ Zde

se jedná o výjimku z obecného pravidla, která je provedena ad hoc zásahem, když důvodová zpráva[3] k ZOK jej nikterak nezdůvodňuje. DZ k ZOK uvádí, že „Člen dozorčí rady – právnická osoba – jedná v dozorčí radě prostřednictvím zástupce – fyzické osoby – který musí splňovat obecné podmínky pro výkon individuální funkce člena dozorčí rady.“[4] Právě tato formulace by spíše nasvědčovala závěru připustit možnost působení ve funkci předsedy správní rady rovněž právnickou osobu, a to s akcentem právě na citované pasáž, že její funkci v konečném důsledku vždy bude zastávat právě ona pověřená fyzická osoba.

Nesystematičnost takového zásahu spatřuji také v tom, že toto platí pouze pro předsedu, tudíž může nastat situace, kdy jsou všichni členové správní rady právnické osoby, což zákon nezakazuje. Uvedené by pak mohlo vést k situaci, kdy není možné zvolit předsedu správní rady. Proto lze dovodit, že z citovaného ustanovení plyne povinnost, že alespoň jeden člen správní rady musí být fyzická osoba, aby tato následně mohla být zvolena jejím předsedou.

Zásah do obecného pravidla zákonodárce provedl rovněž v případě statutárního ředitele, a to dle ust. § 463 odst. 3 ZOK: „Statutárním ředitelem může být jen fyzická osoba splňující podmínky tohoto zákona pro členství v představenstvu.“ Citované ustanovení lze v zásadě vykládat dvojím způsobem. V první řadě, jej lze vyložit tak, že v případě, že je statutárním ředitelem fyzická osoba pak tato musí splňovat podmínky pro členství v představenstvu. Druhou možností pak je, že statutárním ředitelem může být pouze fyzická osoba a tato musí splňovat podmínky pro členství v představenstvu. Vzhledem k již dříve citovanému ust. § 461 odst. 2 ZOK se přikláním spíše k výkladu druhému, což rovněž podporují, že pokud by tímto zákonodárce chtěl stanovit, že pokud je statutárním ředitelem fyzická osoba, pak musí splňovat podmínky pro členství v představenstvu, byla by na místě vhodnější formulace, a to např.: „Je-li statutárním ředitelem fyzická osoba, musí splňovat podmínky tohoto zákona pro členství v představenstvu.“

Tento zásah zůstal DZ k ZOK rovněž nezdůvodněn. V důsledku absence zdůvodnění této úpravy lze o jejích důvodech pouze spekulovat. Vzhledem ke skutečnosti, že v případě dualistického systému zůstává členství v orgánech akciové společnosti povoleno i pro právnické osoby, zatímco u monistického systému je toto vylučováno, je důvodné se domnívat, že ono omezení zákonodárce uzákonil právě pro rozdíly mezi dualistickým a monistickým systémem s tím, že platí, že monistický systém je méně formální a obecně je přímo určen pro jednočlenné akciové společnosti, když akcionář je zároveň statutárním ředitelem a předsedou jednočlenné správní rady. V takovéto společnosti však nemůže být v žádném orgánu právnická osoba, přičemž při obdobné situaci u společnosti s ručením omezeným pak takovýto zákaz stanoven není.

Toliko, co se týče rozboru vlastního textu ZOK ohledně uvedené problematiky.

Nesystémovost paušálního zákazu právnické osoby jako statutárního ředitele spatřuji též v tom, že v dualistickém systému mohou stanovy stanovit, že představenstvo má pouze jednoho člena[5] a že statutárního ředitele volí dozorčí rada,[6] když dozorčí rada může být rovněž jednočlenná.[7] Takovéto nastavení vnitřní struktury akciové společnosti pak materiálně odpovídá monistickému systému jednočlenné společnosti s jedinou výjimkou a to sice, že jediný člen (předseda) představenstva nemůže zároveň být jediným členem (předsedou) dozorčí rady. Zde se proto nabízí otázka, zda je neslučitelnost funkcí natolik zásadním rozdílem, který odůvodňuje připuštění právnických osob do členství uvedených orgánů. Z přijaté právní úpravy dovozují, že dle zákonodárce ano. Dle mého názoru však pouhá neslučitelnost funkcí takovýto zákaz, charakteristický 1) veřejnému právu a 2) zcela jdoucí proti obecnému trendu nové právní úpravy soukromého práva, neodůvodňuje.

Zákaz působení právnické osoby jako statutární ředitel případně předseda správní rady akciové

společnosti považují za nesystematický, neodůvodněný a tedy zbytečně omezující. Tento zákaz rovněž jde i proti argumentaci vlastní důvodové zprávy k ZOK, jak citováno shora, když právnickou osobu v orgánu jiné právnické osoby vždy zastupuje zcela konkrétní fyzická osoba. Zde nutno dodat, že fyzická osoba, která při výkonu funkce zastupuje právnickou osobu, která je členem orgánu jiné právnické osoby, je povinně zapisovaný údaj do OR.[8]

K narovnání, dle mého názoru, bezdůvodně omezujícího stavu připadají v zásadě dvě varianty. První variantou je možnost zakázat působení právnické osoby jako člena orgánu kapitálové obchodní společnosti paušálně. Druhou variantou je připustit možnost členství právnické osoby v orgánech akciové společnosti s monistickým systémem. V duchu OZ jakož i ZOK, s ohledem na připuštění smluvní svobody a obecné zásady dispozitivnosti soukromého práva, považují druhou z navržených variant za vhodnou. Uzákonění této varianty může dojít např. zrušením ust. § 461 odst. 2 a § 463 odst. 2 ZOK. Takovéto změně není na překážku ani to, že ust. § 461 odst. 2 ZOK, vedle umožnění vykonávat funkci statutárního ředitele pouze fyzické osobě, odkazuje na podmínky pro členství v představenstvu, neboť dle ust. § 456 odst. 1 ZOK je nutno tuto podmínku aplikovat na statutárního ředitele i při absenci ust. § 461 odst. 2 ZOK.

Alternativní nápravou tohoto, dle autora článku nevyhovujícího stavu, je překlenutí uvedených ustanovení výkladem soudní mocí. Jako jedna z možností se zde nabízí argumentace ust. § 1 odst. 2 OZ, který stanoví obecné pravidlo dispozitivnosti, které se rovněž aplikuje na ZOK. Obecně je dispozitivnost zákonné úpravy vnitřního nastavení struktury obchodních společností dle citovaného ust. OZ odmítána.[9]

Náhled NS[10] na uvedenou problematiku je dán sjednocujícím stanoviskem,[11] když toto v zásadě kvituje textaci zákona, avšak shora naznačenou otázkou možné dispozitivnosti předmětných ustanovení se nezabývá.

V případě, že by argumentace dispozitivností daných ustanovení měla být NS přijata pak je nutno se zabývat otázkou, jaká by byla náležitá forma smluvního ujednání, kterým se strany odchýlí od citovaných ust. ZOK (§461 odst. 2 a § 463 odst. 2). Zde s ohledem na skutečnost, že kapitálové obchodní společnosti vznikají zápisem do OR,[12] když tento je podmíněn zakladatelským právním jednáním, jakož i s dosavadním citovaným názorem NS uzavírám, že, toto odchýlné ujednání od ZOK by muselo být obsaženo již v zakladatelském právním jednání příslušné akciové společnosti, aby mohlo obstát oproti citovanému stanovisku NS. A následně by, v souladu s tímto zakladatelským jednáním, byl jmenován např. statutární ředitel právnická osoba a toto bylo předloženo rejstříkovým soudům k rozhodnutí.

Ryze praktický pohled, který lze doporučit, je vyvarovat se jmenování právnických osob jako statutárního ředitele, případně je volit předsedou správní rady akciové společnosti, neboť je zde nemalé riziko, že by toto bylo rejstříkovými soudy v duchu citovaného stanoviska NS odmítáno.

Mgr. Martin Vojtíšek, LL.M.

[DBK PARTNERS, advokátní kancelář, s.r.o.](#)

V Parku 2323/14
148 00 Praha 4

Tel.: +420 244 912 463

Fax: +420 244 912 803

e-mail: ak@dbkp.cz

[1] Zákon č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník dále jen „OZ“

[2] Zákon č. [90/2012](#) Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) dále jen „ZOK“

[3] Dále jen „DZ k ZOK“

[4] Důvodová Zpráva k zákonu o obchodních korporacích – zvláštní část: K § 453 až 462

[5] Ust. § 439 odst. 1 ZOK

[6] Ust. § 438 odst. 1 ZOK

[7] Ust. § 448 odst. 1 ZOK

[8] Ust. § 25 odst. 1 písm. g) zákona č. [304/2013](#) Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob (dále jen „ZVR“

[9] Srov. např. Kogentní a dispozitivní ustanovení v novém zákonu o obchodních korporacích, JUDr. ROBERT PELIKÁN, Ph.D., Praha, Obchodněprávní revue 9/2012, s. 246 (beck-online)

[10] Nejvyšší soud České republiky

[11] Nejvyšší soud, Cpjn 204/2015

[12] Obchodní rejstřík

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)
- [Jak fungují plánovací smlouvy v reálných situacích \(2. díl\)](#)
- [Nejvyšší soud a forma smlouvy o smlouvě budoucí: krok zpět v ochraně právní jistoty?](#)
- [„Za každou kauzou je živý příběh“](#)
- [Přehnaná, nebo důvodná prevence? Zajištění a utvrzení závazků v praxi](#)
- [Spoluvlastnictví a správa společné věci](#)
- [Doručování soudních písemností ze zahraničí do ČR](#)